

Medlemsblad för Svensk-Lettiska Föreningen

Nr 3 (6) 1996, oktober

Ordförande: John Crafoord, tel 08/759 08 19

Redaktion: Rune Bengtsson, Bäckgårdsvägen 39 I, 143 41 VÄRBY,
tel 08/740 42 53, 782 26 37, fax 782 26 41, e-post rune.bengtsson@prv.se

Postgiro 94 86 93-7

Kallelse till medlemsmöte

Torsdagen den 28 november 1996 har styrelsen äran att kalla medlemmarna i Svensk-Lettiska föreningen samt övriga intresserade till medlemsmöte. Kl 19.00 berättar Pär Lindström om Lettland som turistland, men vi samlas redan kl 18.00 för att berätta om vad som tilldragit sig i föreningen på sista tiden. Platsen är liksom tidigare **Polska institutet på Villagatan 2 i Stockholm**. Någonting att äta och dricka kommer att serveras. Dessutom anordnas liten julmarknad med lettiska produkter.

Välkomna!

Bäste medlem

Under de senaste månaderna har nya ambassadörer tillträtt, såväl svensk i Riga (Hans Magnusson) som lettisk i Stockholm (Jānis Dripe, tidigare lettisk kulturminister och arkitekt). På femårsdagen av Lettlands återvunna självständighet var föreningens styrelse inbjuden till Lettlands ambassad på en mottagning, där även den nye ambassadören fanns på plats. Föreningen skickade även, genom sin ordförande, ett välkomstelegram till ambassadör Dripe med följande lydelse:

"The Swedish-Latvian Society, Stockholm, welcomes the new Ambassador of Latvia to his important mission in Sweden.

We are sure that the work of the Embassy to promote contacts and good-will between our peoples will continue successfully and our Society is determined to assist in this task."

Föreningens aktiviteter under sommaren har i övrigt till stor del kretsat kring humanitär hjälpverksamhet (se separat artikel).

Vänortsarbetet

På ett initiativ av den just avgående ambassadören i Riga gjordes nyligen en stor insats för att fördjupa vänskapsförbindelserna mellan en rad kommuner i Sverige och Lettland. Kommunförbundet samt Östergötlands landsting (Baltic Network) svarade för arrangemangen.

Till Riga samlades representanter för 11 svenska kommuner och åkte sedan den 4 oktober ut till sina vänkommuner för överläggningar. Dagen därpå - lördagen den 5 - samlades svenskar och letter i Riga där ett gemensamt möte ordnades. Där deltog både den avgående ambassadören, Andreas Ådahl och hans efterträdare, Hans Magnusson samt två ledamöter av Lettlands regering, Rigas borgmästare samt representanter för både Lettlands och Sveriges kommunförbund.

Härvid gavs intressanta ömsesidiga orienteringar om de båda ländernas organisation och om Lettlands ekonomi mm. Av allra största intresse var kanske att tre vänortspartners lämnade detaljerade beskrivningar av vilka konkreta resultat man fått av vänskapen: Söderköping- Talsi, Nynäshamn-Liepāja samt Sundbyberg-Alūksne. Det var en imponerande rad projekt som startats och även förts till konkreta resultat. Värme, vatten, reningsanläggningar, föreningsutbildning, kurser för sjukvårdspersonal mm. Dessutom utbyten på det kulturella området på bred front. Kanske var det mest tankeväckande det "Ungdomens hus" som efter långt arbete kunde invigas i Liepāja den 1 juni i år. Man har där resurser för enskild och gruppvis rådgivning rörande sex och samlevnad, familjebildning, arbetslöshet mm. Till huset är knutet kliniker som kan hjälpa dem som behöver medicinska råd och åtgärder samt psykologisk expertis. Det finns också kvalificerade utbildningsresurser. Man kan förstå att detta väcker intresse inte bara i Lettland.

Sammankomsten avslutades på lördagskvällen med att ambassadören och fru Magnusson inbjöd till en drink och en buffet i den nya ambassaden.

Vår förening representerades av ordföranden, som hade tillfälle att rekommendera kommunerna att i möjligaste mån understödja alla enskilda föreningar m fl som på olika sätt arbetar för Lettland.

John Crafoord

Reds anm: Vid studium av deltagarförteckningen från sammankomsten kan konstateras, att av 26 representerade lettiska kommuner och distrikt var det bara två (Rēzekne och Ludza) från Lettgallen, den region som har det kanske allra största behovet av hjälp, stöd och samarbete, bl a har man en arbetslöshet på närmare 30 %. Plats alltså för initiativ från kommuner som ännu inte har någon vänort i Lettland.

Humanitärt bistånd - föreningen skriver till regeringen

Restriktioner

Vår förening har som sådan inte engagerat sig i biståndsprojekt, men vi vet ju att huvuddelen av våra medlemmar ägnar mycket tid och pengar åt detta. Under det senaste året har Lettland strikta regler rörande biståndet. Vad räknas som bistånd och vilka får ta emot det? Det här gör det svårare att sända humanitär hjälp, framför allt för alla mindre bidragsgivare som finns bland föreningar och enskilda över hela vårt land. Därför har styrelsen skaffat fram förordningstexterna och det är genom vår försorg som de har översatts till svenska så att de nu kan erhållas från UD eller Lettlands ambassad. Vi uppmanar alla intresserade att skaffa dessa viktiga texter och överlägga med mottagare i Lettland hur biståndet skall kunna fortsätta - anpassat till bestämmelserna och till behoven.

Transporter

Styrelsen har också fått alltmer klart för sig hur svårt det är för givare att ordna transport. Dels blir det krångligare men samtidigt mycket dyrt. Även här är det alla de enskilda och mindre föreningarna som ser svårigheterna.

Skrivelse överlämnad

Styrelsen hade tillfälle att på utrikesdepartementet den 18 juni framlägga de här synpunkterna för departementsrådet Lars Grundberg. Vi överlämnade också en skrivelse till utrikesministern där vi bland annat framhöll:

"--- De nu införda bestämmelserna måste a) delges och b) tolkas. Rådgivning och samordning blir viktigare än tidigare. Föreningen är beredd att för sin del medverka till detta men vill peka på det ansvar som myndigheterna - UD, SIDA måste ta på sig. ---

--- De enskilda givarna liksom småföreningar kan finna de byråkratiska reglerna så svåra att hantera att de helt enkelt ger upp.---

Föreningen vill peka på dessa förhållanden:

- Vi finner det svårt att i de lettiska bestämmelserna läsa ut vilka typer av mottagare som kan komma att godkännas och på vilken nivå?
- Kan de i listan angivna mottagarna delegera rätten att ta emot hjälp?
- Kan man på lettiskt håll förmedla "godkända mottagare"?
- Vilka möjligheter finns att utöka listan på godkända artiklar?
- Kan vår ambassad biträda enskilda att få godkända kontakter?

Vi förutsätter att lagen och bestämmelserna analyseras och granskas bland annat mot den bakgrund vi här har givit och att Regeringen snarast kan delge alla berörda en auktoritativ svensk version med anvisning för svenska givare.

De lettiska bestämmelserna innebär emellertid inte bara nackdelar. Vi aser att den uppstramning som sker borde göra det än mer självklart för svenska myndigheter - främst SIDA - att verka för samordnade och statligt betalda transporter av ideellt insamlad humanitär hjälp till Lettland. Sådana regelbundna samordnade transporter skulle snabbt och effektivt kunna organiseras i vårt land, passera gränserna och tulldeklareras på ett korrekt sätt för att säkert nå sina mottagare. Den byråkrati och pappersexercis som de nya bestämmelserna innebär kräver hantering av personer med vana. Föreningen pekar på dessa sammanhang och är för sin del beredd att medverka, men finner det dock självklart att myndigheter måste ta sitt ansvar för en lämplig administration och för de (i biståndssammanhang obetydliga) kostnader som detta kan komma att medföra.---

Föreningen uppmanar också regeringen att ordna en samling av alla berörda för att finna former att det existerande nätverket skall stärkas. Vi har gång på gång också understrukit hur viktig de individuella och lokala insatserna är för att stärka och stödja de goda krafterna i Lettland. Något svar har ännu inte nått oss, men vi kommer inte att släppa ärendet.

Styrelsen/John Crafoord

Notiser från resor under sommaren

Skangal

I höstas ordnade föreningen en föredragskväll där både Catharina Palme-Nilzén och Frälsningsarmén berättade om hur Skangal - den Palmeska släktgården - skänkts till Lettlands FA och nu skall rustas för ungdomsverksamhet med svenska medel. I juli besökte min maka och jag Skangal som just nu är en byggarbetsplats. Den vackra huvudbyggnaden är under reparation, en nybyggnad står under tak och grunden för en annan är under arbete. Under våren har man också invid vägen rest ett enormt modernt träkors av timmer från dalaskogar, bekostat och tillverkat i Leksand och Rättvik. Skangal är värt ett besök. Gården ligger 2 mil NO om Cēsis, mellan byarna Liepa och Starti.

Inte långt från Skangal ligger en annan vacker gård, där svenska byggnadsvårdande åtgärder vidtas. Det vackra timmerhuset som är avsevärt större än Skangal heter Ungurmuiža och ligger ca 1 mil VNV om Cēsis, vägvisare står vid vägen mot byn Stalbe. Även under pågående restoration kan man se högintressanta byggnadsdetaljer och väggmålningar.

Allmänt

Tyvärr finns för närvarande ingen direktfärja till Lettland. Förbindelsen till Tallinn kan dock rekommenderas för den som vill kunna röra sig med bil. Bensinen är billig både i Estland och Lettland, vägen Tallinn-Riga är utmärkt och gränspassage brukar numera gå utan problem. Större vägar, bensinstationer och vägkrogar håller nu god klass i Livland, Semgallen och Kurland men i Lettgallen ligger man ännu efter.

John Crafoord

Vänförsamlingsutbyte med Lettland

Sedan början av 1995 har Öja församling, strax utanför Växjö, en vänförsamling i Valmiera, Lettland. Församlingen är evangelisk-luthersk och är en av de största i landet (ca 1100 medlemmar). Allt sedan kontakten mellan Öja och S:t Simons församling i Valmiera etablerades har det planerats för en resa. Den blev verklig den 26 juni i år. Efter två terminers studerande i studiecirkelform om Lettland, dess historia, natur, kultur- och kyrkoliv bar det iväg över Östersjön. Med i gruppen om sjutton personer fanns Andris Dziedins som tolk. Efter drygt en timmes färd med flyg från Jönköping landade vi i Riga.

De första dagarna ägnade vi oss åt den lettiska huvudstaden. Vi besökte flera av stans sevärdheter. Efter att under fredagen ha "plockat upp" prästen i vår vänförsamling, Andrejs Kavacis, som under veckan har sin arbetsplats vid konsistoriet i Riga, åkte vi norrut till Valmiera. En fantastisk helg följde. Vår värdförsamling och de värdfamiljer som vi bodde hos hade tänkt på allt för att vi skulle trivas. Vi blev guidade runt i stan med omnejd. Under lördagen fick vi möta flera av dem som arbetar i olika uppgifter i församlingen. Man hade också ordnat med en konsert för oss i det nyrenoverade församlingshemmet. Det mest värdefulla av allt var att vi, genom att vi bodde i olika hem, fick lära känna varandra och knyta personliga kontakter. Att vi inte kunde varandras språk var inte något hinder - under våra dagar i Valmiera fick vi knyta djupa och bestående vänskapsband.

Under söndagen firade vi gudstjänst tillsammans, vilket var en stor upplevelse - inte minst genom sångerna som vi sjöng med och för varandra. Efter en gemensam utflykt till en naturskön plats vid floden Gaujas strand, där vi grillade korv, dansade ringlekar och sjöng, fick vi säga farväl till varandra.

Janåke Hansson, präst i Öja församling

Apropå vänförsamlingar

Enligt en förteckning från *Ekumeniska sekretariatet i Uppsala* fanns det den 28 april 1995 tjugonio församlingar med vänförsamlingar i Lettland och ytterligare tolv hade anmält intresse för sådana. Mellersta Sverige hade flest kontakter med lettiska församlingar - 20 st. I Västsverige fanns fem vänförsamlingar i Lettland, i Skåne två. I Växjö stift har, enligt förteckningen, församlingarna i Väckelsång (i närheten av Växjö) och Runsten (på Öland) lettiska vänförsamlingar. Därtill kommer alltså numera Öja församling.

I nr 30/96 av den lettiska tidningen "Brīva Latvija" (kommer ut en gång i veckan) läser jag om en grupp från församlingen i Klippan (Skåne) som nyligen besökt Limbazi i Lettland. Man besökte bl a ett ålderdomshem och ett barnhem samt flera fattiga familjer och lovade att snart sända olika former av hjälp. Klippans brandkår har bidragit med material till kollegerna i den lettiska staden.

Andris Dziedins

Nätverksbygge '97

Föreningen kommer att 1-2 februari delta i ett seminarium i Borås kallat Nätverk '97, helt inriktat på förbättrade kontakter Sverige-Lettland. Inbjudan går ut till intresserade kommuner, föreningar och enskilda med tonvikt på Västsverige och ideella föreningar.

Seminariet planeras behandla erfarenheter från arbete med Lettland med inriktning på miljö, skola, föreningar, kyrkor, humanitärt bistånd, vänortskontakter, hantverk och kultur. Det ordnas också en utställning i anslutning till seminariet: *Linne och läder från Lettland* den 26 januari till 16 februari.

Arrangör är Sveriges Kristliga Studieförbund, Södra Älvsborgsdistriktet. Referent är Lars Vestlund och adressen är Box 116, 512 23 Svenljunga, fax 0325-125 88.

Lars Vestlund välkomnar frågor och sänder gärna inbjudan till seminariet och inbjuder intresserade till medlemskap i det bildade nätverket.

John Crafoord

Svenska kulturdagar i Lettland 3-29 maj 1996

Från vår medlem i Riga, Juris Thars, har vi fått en sammanfattning av de svenska kulturdagar som anordnades i Lettland i maj med bl a vår systerorganisation Lettisk-Svenska Förbundet som medarrangör. Han skriver bl a följande:

"Programmet var fylligt och intressant och besökare med svenska rötter och svenskar fanns det gott om.

I sin helhet var det en välbehövlig presentation vad Sverige kan erbjuda över sina gränser av kultur, där Förbundet "Latvija-Zviedrija" gjorde ett stort och värdefullt arbete. Kanske i framtiden kan Svensk-lettiska föreningen delta mera påtagligt.

Tilläggs kan att boken "Ziemeļmeita 1996", en årsbok på lettiska med artiklar om Sverige och Lettland med tyngdpunkt lagd på kontakter över Östersjön, är en läsvärd bok. En av artikelförfattarna är Sveriges ambassadör Andreas Ådal med artikeln "Svensktider i Lettland" Ansvarig redaktör Janis Gedrovics har lyckats mycket väl."

Boktips

Den svenska bokmarknaden översvämmas inte direkt av lettisk skönlitteratur. Därför känns det extra roligt att kunna tipsa om en bok i serien "En bok för alla" som heter "Kvinnor runt Östersjön". Det rör sig om en antologi med ett fyrtiotal författare från nio länder runt Östersjön. Lettland är bl a representerat av Vizma Belševica, Monta Kroma och Amanda Aizpuriete. Dessutom finns ett urval lettisk folkdikt. Även utdraget ur den estniska författarinnan Viivi Luiks roman "Historiens förfärande skönhet" har lettisk anknytning genom att händelserna delvis utspelar sig i Riga. För endast 30 kronor får man denna exposé över nordisk-baltisk kvinnolitteratur.

Seminarium om Östersjösäkerhet

Tisdagen den 5 november hålles ett seminarium om Östersjösäkerhet på Stockholms universitet, Institutionen för Baltiska studier. Gunnar Artéus från Militärhögskolan talar. Tiden är 18.00 och platsen sal D 4120 (Södra husen, Stockholms universitet).

Baltiska nyheter på Internet

Personer som har tillgång till e-post (via Internet eller på annat sätt) kan numera få en daglig nyhetsbulletin om Baltikum och forna Sovjet som e-post. De bästa e-postnyheterna jag hittills fått kontakt med är **BALT-LIST**. Ur material från en tjeckisk nyhetsbyrå sammanställer Edis Bevan någonstans i England fem dagar i veckan ett urval av nyheter om Baltikum och forna Sovjet, notiser om 6-12 rader, tillsammans vanligen 2-3 A4-sidar. Redan efter en månad har denna dagliga nyhetsservice blivit mycket viktig för mig!

För att prenumerera på denna service skriver du ett mail till:

LISTSERV@LISTSERV.RL.AC.UK

med text enbart

SUBSCRIBE BALT-L DITTFÖRNAMN DITTEFTERNAMN (utan å, ä eller ö).

Lycka till!

Pär Lindström

Baltiskt kulturcentrum på Hässelby slott

Under hösten 1997 kommer enligt planerna Hässelby slott, vilket är ett kulturcentrum för de nordiska huvudstäderna, att vidga sin verksamhet till att även vara ett baltiskt kulturcentrum. Den officiella invigningen av centret kommer att ske under kulturhuvudstadsåret 1998. Planerna för centret är ambitiöst och vi får med all säkerhet anledning att återkomma med mer information längre fram.

Liten lettisk språklektion - länder i Norden

Zviedrija	Sverige	Norvēģija	Norge
Dānija	Danmark	Somija	Finland
Islande	Island	Farēru salas	Färöarna
Grēnlande	Grönland	Ālandu salas	Åland
Igaunija	Estland	Latvija	Lettland
Lietuva	Litauen	Krievija	Ryssland

Byggnadsvårdsläger på Ungurmuiža i augusti

Tack vare föreningens påtryckningar blev det av med restaureringsarbete på 1700-talsherrgården Ungurmuiža nära Cēsis i sommar. Under hela augusti månad pågick två byggnadsvårdsläger med både svenska och lettiska deltagare i Svenska föreningen för byggnadsvårds regi och med medel tillsatta av Kulturdepartementet. Enligt lägeransvarige Calle von Essen hann man med en hel del nödvändigt grovarbete i herrgårdens källare och husgrund och de svenska deltagarna var mycket nöjda med sin "jobbarsemester" i Lettland. De tillsatta medlen räcker även till en fortsättning nästa sommar.

Ett liknande byggnadsvårdsläger pågick samtidigt i estniska kurorten Haapsalu där man arbetade med restaurering av den vackra järnvägsstationen från 1907, byggd till största delen i trä och med en 214 meter lång taktäckt perrong. Dessa två svenska byggnadsvårdsläger var de första som ordnades i Baltikum.

Astrid Sköldebring

